

Regeringskansliet
Socialdepartementet
103 33 Stockholm

s.remissvar@regeringskansliet.se

Myndigheten för yrkeshögskolans yttrande över stärkt kompetens i vård och omsorg, SOU 2019:20

Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) är positiv till förslaget att införa skyddad yrkestitel för yrket undersköterska. MYH instämmer i utredningens resonemang att införandet kommer öka patientsäkerheten och bidra till en mer jämlik vård och omsorg under förutsättningen att arbetsgivare differentierar arbetsuppgifter mellan olika yrkesgrupper. Beviset om rätt att använda yrkestiteln undersköterska garanterar en homogen kunskapsbas hos samtliga individer som innehar det. MYH ser även att ett bevis om rätt att använda yrkestiteln undersköterska kan vara en del i tydliga och ändamålsenliga förkunskapskrav för yrkeshögskolans specialistutbildningar för undersköterskor.

MYH delar utredningens förhoppning att en reglering kan leda till tydligare skillnader mellan kompetenser hos undersköterskor, vårdbiträden och specialistutbildade undersköterskor. Skillnader som rimligtvis återspeglas i arbetsuppgifter, ansvar och lön. Det partsgemensamma arbetet som pågår inom vård och omsorg för att säkerställa kompetensförsörjningen trycker på vikten av att tydliggöra yrkesroller och karriärvägar för att såväl behålla befintlig kompetens som för att attrahera ny. Här vill MYH lyfta att kännedom om gymnasieskolans vård- och omsorgsprogram, Komvux yrkespaketet och yrkeshögskolans specialistutbildningar för undersköterskor är centralt i arbetet med att tydliggöra möjligheter till progression i arbetslivet genom utbildning inom hälso- och sjukvården och omsorgen.

Avsnitt 12.2.2 Bevis om rätt att få använda yrkestiteln undersköterska

Färre med rätt att använda titeln undersköterska

Utredningen lyfter att antalet undersköterskor i offentliga och privata verksamheter kan sjunka när reglerna träder i kraft på grund av att deras kompetenser inte validerats och kompletterande utbildning erbjudits. Utredningen anser att det inte är ett problem för patientsäkerheten eftersom den befintliga kompetensen finns kvar, men under annan titel hos yrkesutövaren. MYH ser dock behov av uppföljning av de ekonomiska förutsättningarna och incitamenten för kommunala utförare att validera befintliga medarbetare och erbjuda eventuell kompletterande utbildning. Som utredningen påpekar har privata utförare ofta krav på professionskvoter i verksamheterna genom sina upphandlade avtal och åläggs med vite vid oförmåga att fullfölja sina åtaganden. Motsvarande krav finns inte på kommunala verksamheter. MYH ser att det finns viss risk för snedvridning av valideringsaktiviteter och utbildningsinsatser mot privata utförare. Det i sin tur kan leda till kompetensflykt från kommunala till privata utförare.

Avsnitt 12.3 Kompetens motsvarande undersköterskeexamen

MYH ser positivt på utredningens förslag att även den med kompetens motsvarande undersköterskeexamen ska kunna ansöka om ett bevis om rätt att använda yrkestiteln undersköterska. Motsvarande kompetens ska kunna uppnås både genom utbildning och arbetslivserfarenhet och MYH instämmer i utredningens förslag att Socialstyrelsen ska få meddela föreskrifter om vilken kompetens som ska anses motsvara en undersköterskeexamen. Här vill MYH uppmärksamma att de ekonomiska omständigheterna för både den som vill validera sin reella kompetens och den organisation som utför valideringen varierar. Det medför olika tillgänglighet till validering och kompletterande utbildningsinsatser för såväl den enskilde som arbetsgivare inom vård och omsorg.

Avsnitt 12.7 Undersköterska lämplig bakgrund för att få iordningställa och administrera läkemedel

MYH instämmer i utredningens förslag att undersköterska är en lämplig bakgrund för att få iordningställa och administrera läkemedel. MYH vill dock lyfta att det är tveksamt om ett allmänt råd från Socialstyrelsen får den önskade effekten utifrån den kompetensbrist som råder inom vård och omsorg i allmänhet och i kommunal verksamhet i synnerhet. Avsnitt 7.3.3. Arbetets karaktär och innehåll, beskriver hur delegering av arbetsuppgifter sker i främst kommunal verksamhet från sjuksköterska till såväl undersköterska som vårdbiträde och timanställda inom hemtjänsten. Det främsta skälet för delegering av arbetsuppgifter är kompetensbrist, vilken utredning bedömt kommer att formellt öka när den nya regleringen träder i kraft och färre undersköterskor får kalla sig undersköterskor.

Avsnitt 12.8 Ansvar för validering av vård- och omsorgspersonalens kompetens

Uppdrag om validering

MYH ser positivt på utredningens förslag att under en övergångsperiod tillåta individer med äldre vård- och omsorgsutbildningar att ansöka om skyddad yrkestitel. I denna grupp förekommer sannolikt undersköterskor med specialistutbildning från yrkeshögskolan. De krav som föreslås gälla för dessa individer i avsnitt 13 Ikraftträdande och övergångsbestämmelse, anser MYH rimliga utifrån utredningens syfte att öka kvaliteten och säkerheten i hälso- och sjukvården och omsorgen.

MYH ser positivt på förslaget att under övergångsperioden utse Skolverket att ansvara för valideringsprocessen och för att utarbeta en struktur och organisation som möjliggör för arbetsgivare på regional och lokal nivå att överta ansvaret för validering vid övergångsperiodens slut.

Avsnitt 12.9 Långsiktig och hållbar kompetensnivå

Samråd

MYH ser positivt på förslaget att Socialstyrelsen ska tillhandahålla kompetenskriterier för yrket undersköterska, som bas för bl.a. samråd med Skolverket samt för validering. MYH anser att stringens mellan utbildningssystemet och efterföljande yrkesutövande skapar ett effektivt utbildningssystem. Hög överensstämmelse mellan utbildningsinnehåll och yrkesutövande är av yttersta vikt inom yrken med koppling till patientsäkerheten och tillgängligheten till en jämlik vård och omsorg.

Kompetenskriterier

MYH instämmer i utredningens bedömning att Socialstyrelsens kompetenskriterier för yrket undersköterska kan utgöra en god grund att validera reell kompetens emot. MYH instämmer även i bedömningen att det fortsatta arbetet med att utarbeta en vägledning för hur kompetenskriterierna kan användas i valideringsarbetet bör ske i samråd med arbetsmarknadens parter. Ett sådant upplägg skapar goda förutsättningar för att användningen av kompetenskriterierna i validering blir nationellt likvärdig.

Beslut om detta remissvar/yttrande har fattats av generaldirektören efter föredragning av Lisa Östbring. I den slutliga handläggningen har enhetschef Peter Gustavsson Lidman och chefsjurist Carina Larsson deltagit.

Thomas Persson
Generaldirektör

Lisa Östbring
Omvärldsanalytiker